

Зачарована Слобожанщиною: сторінки біографії та творчості З. Серебрякової

*(Рецензія на книгу: Нескучне: зустріч через століття.
Книга-альбом / упоряд. М. М. Красиков, Н. Ю. Саліна;
автор передмови і приміток М. М. Красиков. – Харків, 2015. – 204 с.)*

Павлова О. Г.

<http://orcid.org/0000-0003-4595-8039>

кандидат історичних наук, доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Майдан Свободи 4, 61022, Харків, Україна

olgapavlova@karazin.ua

Зінаїда Євгеніївна Серебрякова – художниця «срібного століття», на щастя, не загубилася в лихолітті історії, хоча і незаслужено поціновувачами її таланту досить довгий час були лише спеціалісти — мистецтвознавці, музейники, освічена інтелігенція.

Розвиток сучасного світу, як ніколи раніше, потребує повернення пам'яті. Особлива увага вповдовж кінця ХХ – початку ХХІ ст. прикута до художньої спадщини людства, час дозволяє підняти завісу, і ми відкриваємо багато сторінок закритих та загублених, які допомагають нам багато що зрозуміти, розкрити різнобарв'я талантів, відтворити цілісний, правдивий і більш привабливий образ визначних особистостей та їх творчості.

Не виключенням із правил виявилася і доля З. Є. Серебрякової. Потужне генетичне коріння митців в різних видах та жанрах мистецтва дозволило виплекати насіння творчості З. Серебрякової. Від самого початку і до кінця живописне мистецтво мисткині зі Слобожанщини випромінювало яскраве, зачаровуюче світло, що розтікається на полотні, окреслюючи пластичні образи персонажів, створює емоції ніжної внутрішньої радості, спокою, гармонії. Цьому потокові світла завжди відповідала пластична лінія.

Часто буває, що до певного часу мала Батьківщина митця залишається найменш відомою широкому загалу. Місце і середовище, в якому народився діяч, яке сприяло вихованню особистісних якостей, подальші особисті взаємозв'язки та внутрішній зв'язок художника з цим середовищем протягом життя, здавалось би, прямо не пов'язані з творчою діяльністю, мають приватний характер, але це не так. Це гостро розумієш, переглядаючи сторінки книги «Нескучне: зустріч через століття», першого в Україні альбому, присвяченого Зінаїді Серебряковій та членам її блискучої родини (батькові Євгену Олександровичу Лансеру, визначному скульптору, дядькові Олександру Миколайовичу Бенуа, славетному

мистецтвознавцєві та художнику, матері, братам, дітям та іншим родичам, котрі усі стали відомими художниками, а деякі з них ще й архітекторами, мистецтвознавцями, яскравими педагогами), які жили або бували в селі Нескучному Білгородського повіту Курської губернії, а тепер Харківського району Харківської області.

В останні роки постать Зінаїди Серебрякової, її творча спадщина досить широко популяризуються в наукових розвідках, документальних виданнях, а також шляхом проведення художніх акцій. Пропоноване видання певною мірою підсумовує ту велику роботу, яка була проведена Неформальним товариством друзів Зінаїди Серебрякової, заснованим у Харкові М. Красиковим 2011 р., з вшанування пам'яті та популяризації творчості художниці. Упорядниками книго-альбому було ретельно досліджено життя і художню спадщину родини Лансере-Бенуа-Серебрякових на Харківщині, значення в їх житті і творчості Нескучного як родинного гнізда і джерела натхнення.

Науково-популярне видання наповнене документальними матеріалами, спогадами, фотоматеріалами (частина з них друкується вперше, зокрема харківська фотографія юної Зіночки з автографом художниці), широко використані твори як самої Зінаїди Серебрякової, так і представників її родини, а також сучасних митців, учасників творчих акцій на пошану визначної землячки, які в своїх картинах та художніх фотографіях намагалися увічнити пам'ять про талановиту художницю, яскраву представницю слобожанської плеяди видатних митців.

Видання дозволяє детально та послідовно представити історико-культурне середовище, в якому народилася, виховувалася та перебувала художниця. У книзі-альбомі ретельно описується історія життя Зінаїди Серебрякової в Нескучному, вперше у такій кількості зібрані твори, які були створені мисткинею протягом її перебування та проживання тут, причому деякі, як, наприклад, портрет її брата Миколи Лансере, ніде раніше не публікувалися. Упорядники намагалися передати творчу атмосферу та гармонійні стосунки, що існували в родині та у відносинах із місцевими жителями. Поряд із пейзажними та жанровими картинами у книзі міститься виконана художницею в різні роки портретна галерея представників родини Лансере-Бенуа-Серебрякових, які мешкали або побували в Нескучному. Окремим розділом подаються біографічні відомості про митців і характерні для них художні роботи, що значно розширює сприйняття й розуміння творчої спадщини цих майстрів і зв'язок їх з нашим краєм.

Видання дозволяє більш широко познайомитися як з історією перебування на Харківщині великої мистецької родини, так і безпосередньо самої Зінаїди Євгенівни. Окремим розділом представлені матеріали про збереження та вшанування пам'яті про одну із найталановитіших слобожанських художниць, а також висвітлені заходи, що сприяють популяризації її життя та творчості.

Ця книга є й суто науковим виданням, оскільки вводить у науковий обіг новий документальний і художній фактаж, містить необхідний науковий апарат, і популярним, позаяк є цікавою і доступною для усіх шанувальників образотворчого мистецтва.